

Media: ΕΣΤΙΑ

Page: 1,25

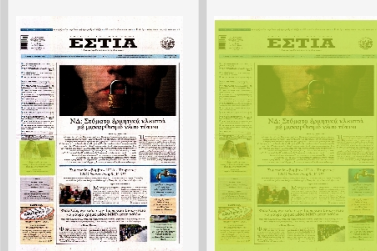
Published at: 03-08-2025

Author:

Surface: 1899.45 cm²

Circulation: 1080

Subjects:

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

AMANTA ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

Η λογοτεχνία, ή τέχνη και οι ανθρωπιστικές έπιστῆμες είναι τό μόνο παυσίλυπο

Οι προβληματισμοί της πάνω στην σχέση μητέρας και κόρης, ή οποία, σύμφωνα με την έως τώρα έμπειρία, περιλαμβάνει κυρίως καταδυνάστευση υπό μορφή άγάπης, και ή έπιθυμία της να δημιουργήσει μία άντι-άφήρηση όθησαν, μεταξύ άλλων, την βραβευμένη συγγραφέα να γράψει «Τό μακρύ ταξίδι της μιάς μέσα στην άλλη» (έκδόσεις Πατάκη). Τό νέο της βιβλίο ήταν ή άφορμή της έφ' όλης της ύλης συνομιλίας της «ΕτΚ» μαζί της

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ στην ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΑΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

«Η λογοτεχνία είναι ένα παλιμψηστό», μιά λέει ή Άμάντα Μιχαλοπούλου, άρτι αφιχθείσα από τά καλοκαιρινά σεμινάρια δημιουργικής γραφής, όπου συναντά τούς μαθητές της σε μερικά από τά ώραιότερα μέρη της Ελλάδας. Και, ως έκ του θαύματός, μιά γενιά νέων ανθρώπων «μεθό» μέ τις λέξεις. «Αυτό που έρχεται δεν είναι μόνο ή τεχνολογία και ή άφώρτη μελαγχολία που φέρνει μερικές φορές μαζί της – είναι και όλοζόντανοι νέοι άνθρωποι», μιά λέει ή συγγραφέας, που έσκυψε πάνω από τά προσωπικά της βίβια για να κάνει ένα βιβλίο που ακολουθεί την ηλικία και τούς προβληματισμούς της. «Βλέπουμε έναν άναυτομένο μηχανικό φεμινισμό, που θέλει να έχει για σύμπάρο τους άντρες. Δεν πρόκειται για πόλεμο, αλλά για άλλη,οσεβασμό, για μία νέα μορφή άλλης-εργής».

Κυρία Μιχαλοπούλου, ό τίτλος τού νέου σας βιβλίου «Τό μακρύ ταξίδι της μιάς μέσα στην άλλη» (έκδόσεις Πατάκη) παραπέμπει στο «Ταξίδι μιάς μεγάλης μέρας μέσα στη νύχτα» τού Εβγένιου Ό' Νηλ. Σκότσια συνέδη αυτό ή ένδειξ; τυχαία;

Μοί άρέσουν οι συνηθισές. Η άναγώρησή του τίτλου τού Ό' Νηλ, από τό άναγνωστικό κοινό είναι μέρος τού λογοτεχνικού παιχνιδιού. Είναι σαν να λέω: Έδώ θα δώσετε έπίσημη για τό μακρύ ταξίδι τού ένος κεμένου μέσα στο άλλο. Η λογοτεχνία είναι παλιμψηστό. Γράφεις στην «πλάτη» όσων έγραψαν ήδη.

Σκότσια, έπίσης, ή όχι συνδύαστε διαφορετικά είδη γραφής – από παραμύθια και τέτοι άπορονο μέρη κοινωνικές άναφορές και φιλοσοφικούς στοχασμούς, αλλά και άποσπασματα από έργα άλλων λογοτεχνών, δοκίμιο, ποίηση, ήμερολόγιο, μαρτυρία, άφήρησή – στο νέο σας βιβλίο; Τι επιδιώκατε με την χρήση τους;

Κάπου στιγμή ή άφήρησή έξερλοποιείται πός ή πραγματική της πρόθεση είναι να γράψει μία κοινότητα. Μοί άρέσει ή εικόνα: τά κοινότητα, που είναι έρηστα έξω από μόνο τους, άν τά συνδέσει, φέρνουν κάτι χρησιμο. Σήμερα έλαβα ένα μικρό κείμενο στο κεντό μου, «Τό ταξίδι σας έρτασε». Είναι μία άσημαντή πληροφορία, αλλά για τόν άνθρωπο που περιμένει είναι μία μικροσκοπική άφήρηση. Ή θέλω να πώ: Ότι έξερλοποιεί την άνακοινωτική χρήση τού κεμένου. Τό παραμύθι άνακοινωτική και συμπάρσταση που προσφέρει τό συνολικό κοινωνικό σάμα. Στο έπιμολογικό λεξικό που αναστοιχάται στο βιβλίο μου, υπάρχει μία παλιά ήπειροτική έκφραση, στά έχει άκόμη έκείνα, που σημαίνει «τά έχει άκόμη έκείνα», δηλαδή έχει άκόμη περίοδο. Η γλώσσα, όπως, και ή άποστολή, έξηγή τό πός σκερταίνονται και τό φροβίαμα. Έρπιαζε αυτό τό λεξικό για να δείξω πός ή γλώσσα μιά καθορίζει, πός μιά προτομιάζει ή δεν μιά προτομιάζει γι' αυτό που έρχεται – και άνάλογα με την χρήση, δημιουργεί χαρά, άποκλεισμό, φόβο ή ντροπή.

Έχετε πει ότι τό νέο σας βιβλίο –όπως και όλες σας οι δουλιές– έχει να κάνει με «βουτιά» στην προσωπική σας έμπειρία και ότι ακολουθεί την ηλικία και τούς προβληματισμούς σας. Ημείς οι κυριότεροι προβληματισμοί που θέτετε επί τάςτας;

Μέ άπαροκλεί ή σχέση μητέρας και κόρης. Μιά σχέση άνάμεσα σε δύο γενές γυναικών, ή οποία, σύμφωνα με την έως τώρα έμπειρία μας, περιλαμβάνει κυρίως καταδυνάστευση υπό μορφή άγάπης. Ή θέλω να δημιοουργήσω μία άντι-άφήρηση, όπου ή καταπίεση παραχωρεί την θέση της έλευθερίας μορφή και πρέσει να δημιουργηθεί στο σπίτι και να μεταλλομαδεύεται από την μιά γυναικία στην άλλη, σπάζοντας τόν κύκλο της καταπίεσης που βασιστικής φρονιάδα. Είναι ένας από τούς κύριους λόγους για τούς όποιους έγραφα τό μυστηριώδη. Άλλος λόγος ήταν ή έξάνδειση τού ζευγαριού και της οικογενειακής ζωής. Μέ άπαροκλείσε άνάκθεν ότι ή οικογενειακή ζωή παραοιστάται ως μιά διασημική είντυση. Είναι σαν να άρνούμαστε την πραγματική ζωή με τά σκότσια της, με τις διασπέρσις περιχές της. Ή να τις κρύβουμε, αυτό τό παλιό «τά εν οικο μη εν δήμω». Ή θέλω να άναπαρταστώ μία οικογένεια που έγπαίεται και συμπεριέεται από έπί-όση, και όχι μόνο όταν τά πράγματα ανατάζον ιδανικά.

Γιατί άποφασάσατε να στραφέτε και σε άλλες γυναικές – από την μητέρα της Έλένης Τοπαλοδή έως μία δεκάχρονη Άφρανή που άποχωρίστηκε ζαρκινά την μιά της – , όπως έπίσης να δώσατε λόγο και στην κόρη σας σε αυτό τό βιβλίο;

Έπειδή αυτός ό χορός γυναικών –χορός με την έννοια της άρχαίας τραγωδίας– έμφαντικώς ως ιδανικός τρόπος για να παρουσιάσο άλληθές μητέρες και κόρες. Ξεκινώντας

από την κόρη μου και φτάνοντας έως την Κοίλα Αρμουτιού ή την συνέντευξη με την δεκάχρονη Άφρανή που άποχωρίστηκε την μητέρα της, έρπιαζε μία πινακοθήκη με τις μητέρες και τις κόρες που θαυμάω, έπειδή άντέχουν και έπειδή άντιστέκονται. Έχουν κάτι σπουδαίο, κάτι ρηξικέλευθο να πώ, και έγω απλώς τούς δίνω τόν λόγο.

Όσο μεγαλώνουμε, έρχομαστε πιο κοντά στο σάμα μας, στις λεπτομέριές του, στην θνητότητα του, έστε πω. Πός έχουμε μείνει στερεοτυπικά ή άναμπελοπύρινο σινεμάς λεπτομέριες, όπως ή κίωμακτρίνος, και τί τρόπο «έκείνο» σε αυτήν την ηλικιακή άση της γυναικίας προτείνετε έπεις;

Κάθε έποχή στην άνθρώπινη ζωή είναι ένα πέρασμα, που χρεάζεται την τελετολογία του. Και καθώς ζούμε χωρίς τελετολογίες, χάνουμε την μεγάλη άνακοινωτική και συμπάρσταση που προσφέρει τό συνολικό κοινωνικό σάμα. Στο έπιμολογικό λεξικό που αναστοιχάται στο βιβλίο μου, υπάρχει μία παλιά ήπειροτική έκφραση, στά έχει άκόμη έκείνα, που σημαίνει «τά έχει άκόμη έκείνα», δηλαδή έχει άκόμη περίοδο. Η γλώσσα, όπως, και ή άποστολή, έξηγή τό πός σκερταίνονται και τό φροβίαμα. Έρπιαζε αυτό τό λεξικό για να δείξω πός ή γλώσσα μιά καθορίζει, πός μιά προτομιάζει ή δεν μιά προτομιάζει γι' αυτό που έρχεται – και άνάλογα με την χρήση, δημιουργεί χαρά, άποκλεισμό, φόβο ή ντροπή.

Θά ήθελα έναν σχολιασμό σας ως προς τό έπιθετο «άσθενές», τό οποίο έξοκλωθεί τά συνοδεύει σε κείμενα που διαβάσαμε την άναφορά τού γυναικειού φύλου –όχι πάντα με ύπομνητική, ένιστη με τρυφερή, ίσως και συμπενοτική διάθεση.

Αυτό που λέτε μου θυμίζει παλιές άσπρόμοιρες έλληνικές ταινίες. Και τά άνάδεκτα για τις ζωνές, με τά οποία κάποτε χαίροζελούσαν άκόμη και οι ίδες οι ζωνές –βάω και τόν έπιπτό μου μέσο. Ο κύριος ένοχος είναι τά μιά γλωσσική κατασκευή, την όποια μπορούμε να διαπάρσει ή να άπορηγήσομε. Η δική μου δουλιά ως συγγραφέα είναι να καταδείξω, μεταξύ άλλων, και τό σεξουατικό φορτίο της γλώσσας, τό όποιο... άναπαίεται με μιά γύλη ήκαποποίηση πάνω στον βιολογικό προσδιορισμό. Τό «άσθενές φύλο», τό «άρσιο φύλο» είναι συνταγές κατατίσεις. «Έξω άνοιχο την πόρτα, βολέω, συνέγας να είσαι όραία σαν ζογριαμιά, ή ζογριαμιά δεν άντιμυλόν και δεν σκερταίνω». Η γλώσσα είναι όχημα έξουσίας –πατάει πάνω στα κεκμημένα, αλλά και πάνω στην βαθιά γυναικεία κοούρηση. Άν θέλετε να μλήσομε με βιολογικούς όρους, οι γυναικές δεν ήταν πώ άδύναμες, ήταν πώ κοουρημένες από τούς άντρες, γιατί έκαναν περισσότερες δουλιές έντός και έκτός σπιτιού, και έση δεν είχαν χρόνο να άσοληθούν με την γλωσσική έξουσία που άσκηθηκε πάνω τους. Βλέπουμε έναν άναυτομένο μηχανικό φεμινισμό, που θέλει να έχει μία συμμάχος τούς άντρες. Δεν πρόκειται για πόλεμο, αλλά για άλλη,οσεβασμό, για μία νέα μορφή άλλης-εργής.

Πιστεύετε ότι έπειτακές ήμέρες όπως ή «Ήμέρα της Γυναικίας» μπορούν να συμβάλουν στην διεκδίκηση περισσότερων δικαιωμάτων και ίσων ευκαιριών για τό γυναικειό φύλο;

Πιστεύω πός οι γιορτές δείχνουν τό μέγεθος τού προβλήματος. Άν χρειάζομαι μία ήμέρα για τις γυναικές και έναν μήνα για τό Pride, άν ή ισότητα και ή έλευθερία δεν είναι δεδομένα, τότε κάτι πάει πολύ στραβά στην κοινωνία μας. Τό πιο άστοχο με την «Ήμέρα της Γυναικίας» είναι ότι κάποιος άγοράζον Λουλούδια στις γυναικές τούς έκείνη την ήμέρα, διαμυλίζοντας τό στερεότυπο «τά λουλούδια στά λουλούδια».

Κυρία Μιχαλοπούλου, τά έργα σας έχουν μεταφραστεί σε είκοσι γλώσσες (biblioinet.gr). Τι είναι αυτά, πιστεύετε, που κάνει ένα έργο να «λειτούρητι» και σε άλλες γλώσσες;

Ρωτήστε πός ξένους έκδοτές μου. Άλλά κυρίως ρωτήστε τις ύπέρους μεταφράστρες μου που άγαπάνο τά βιβλία μου, τά μεταφράζον και τά προτείνουν σε έκδοτές τού έξωτερικού. Χαρίς αυτές δεν έρω άν θα ύπάρχον μεταφραστές έργων μου. Έπειδή στην Ελλάδα δεν έχουμε λογοτεχνικούς πράκτορες, δεν έχουμε βαρετά βιβλιοθήκη. Και οι Έλληνες έκδοτές ένδιωφένονται περισσότερο για έισαγωγές παρά για έξαγωγές τίτλων. Πάντως, για να άπανησο εύθές στην έρώτησή σας ή λογοτεχνία δεν είναι έθνική ύπόθεση. Όταν άσολογείται με την άνθρώπινη κατάσταση, άπευθύνεται σε όλους.

«Ήμουν μικροέμψη δασκάλα από τότε που έβαλα τις κοιλίες μου στην σειρά και τούς έκανα μάθημα. Δεν έρω –δέν θυμάμαι– τί τούς έλεγα τότε: Να είναι καλά κορίτσια; Να μνή άντιμυλόν; Να κομοιδούν τά μεσημέρια ή, έστω, να μιλούν ψηφιστά έπειδή ή γονεϊκή κομοιδούν; Να πλένον τά χέρια τους;», έχετε γράψει στά κοινωνικά δίκτυα. Σήμερα στά «παιδιά» σας, στά όποια δίδασκατε δημιουργική γραφή, λέτε τά ακριβώς άντιθετα. Τι μεσοάδησε;

Μεσοάδησε... μιά διάκληρη ζωή. Όσο μεγαλώνω –και κυρίως από τότε που έφυγα μητέρα και άνάβρανα έναν άλλον άνθρώπο– σνειπειδοποιώ ότι δεν μπορείς να έλέγεις τις ζωές τών ανθρώπων. Στους μαθητές μου έκέρφω την έπανη μου για την λογοτεχνία με μεγάλο πάθος, αλλά ταυτόχρονα τούς άφήνω χώρο, πολύ χώρο, για να βρούν τόν δρόμο τους. Φιλοδοξία μου δεν είναι να γράνον βιβλία σαν τά δικιά μου, αλλά να γράνω τά δικιά τούς βιβλία, να σκούν την δική τους ζωή.

Μιλήστε μας για τό περιεχόμενο αλλά και για τό «φόντο» αυτόν τών σεμινარიών που ταξιδύον σε μερικά από τά ώραιότερα μέρη της Ελλάδας. Πός «γεννηθήκαν», σε ποίο σημείο της διαδρομής τους βρίσκονται σήμερα, τί ακολουθεί;

Τά καλοκαιρινά μου σεμινάρια είναι ένας τρόπος να συναντώ τούς μαθητές μου. Έπειδή τά περισσότερα μαθήματα γίνονται διαδιδκτικά μετά την πανδημία, άναζητώ τρόπους να καθίσουμε μαζί γύρω από ένα τραπέζι και να γράψουμε. Τά τελευταία χρόνια κάνω κάθε Ιούνιο τό σεμινάριο της Άνόφης. Στην Καρδαμύλη μαζί με την Ρεϊτσάη Κάσκ και την Άλκιμα Άρκα διδάξω φέτος πέγογραφία, κάθε μία με τόν τρόπο της.

Και στην Όσσο, προσκαλεμένη τού ποιητή Κρίστοφερ Μπάκεν, δίδασκο τά καλοκαίρια λογοτεχνία σε Άμερικανούς φοιτητές, που άνακαλύπτον, έκτός από την ποίηση και την πέγογραφία, την άρχαία Ελλάδα και την νεοέλληνη ζωή.

«Έυχομαι όλόγωνα να άνοίξουν μία μέρα την πόρτα τού βιβλιοπωλείου όπως άνοίξον την πόρτα τού άγαπημένου τούς μπόρ και να μεθώσον με λέξεις», έπιασε σε μία πρόσφατη συνέντευξη σας για τό νέο σας βιβλίο, σε σχέση με την νεότερη γενιά. Τι πιστεύετε πός πρέπει να συμβεί για να δώσει αυτή την είντη ή γίνεται πραγματικότητα –άκόμα και σε έναν μικρό βαθμό;

Τό βλέπω να συμβαίνει στις ύμάδες μου. Οά μοί πείτε, έκτός αυτόν τών ύμάδων γραφής, ύπάρχει και ή μεγάλος άνατοτικός μας κόσμος. Σύμφωνα, αλλά από κάπου πρέπει να ξεκινήσει κανείς. Και έγω ξεκινάω από την κατάσταση, από την έπιδα. Από αυτό που έγω δει να συμβαίνει στα σεμινάρια δημιουργικής γραφής. Αυτό που έρχεται δεν είναι μόνον ή τεχνολογία και ή άφώρτη μελαγχολία που φέρνει μερικές φορές μαζί της – είναι και όλοζόντανοι νέοι άνθρωποι.

Κυρία Μιχαλοπούλου, τό πιστεύετε πραγματικά ότι ή λογοτεχνία μπορεί να αλλάξει τόν κόσμο, ή μήπως τελικά ή δυνατότητα που έχει σφαιρικόναται για τόν κόσμο αυτόν;

Φυσικά τό πιστεύω, τό παρατηρώ σε έμένα και στούς άνθρώπους που άγαπά. Η λογοτεχνία δημιοурησι την άπαρητητή ψυχική άπόσταση ή να δώσει και τόν έπιπτό μας και τούς άλλους με μεγαλύτερη έλλειφνεια και λιγότερο ένοκνητριμιά, να παρατηρήσομε τόν κωκώδη τόν παθόν, την μυστικεία, την φιλοδοξία, την βαθιά μελαγχολία, την άγάπη και την άλληλοποστηρητή, αλλά και τό κακό μέσα μας. Είναι ένας καθαρές στον όποιο μεροδόμε να κατατομώ και να έκπαίδευσομε έναν και έναν στην άνθρώπινη συνθήκη, όποτε τό θέλσομε.

Πόσο «απειθής» μπορεί να είναι ή έλλειψη κοιλότητας στον έννοις ήγέτες» για την εικόνα τού κόσμου αυτόν;

Άρκει να άκούσομε τούς σημερινούς ήγέτες να μιλούν με τις έκαι –και πολλές λέω– «ξύλινα» λέξεις τους, για να καταλάβομε ότι τό κόσμο ζούμε. Δεν είναι άπαλός ότι δεν ζέρον να χρησιμοποιούν την γλώσσα, είναι ότι την άπεξιόνουν άρακόμωτα. Τό μήθημα είναι: όσο πιο χωρίς και άνάκωνος είσαι, τόσο πιο γλώμ μπορείς να φτάσει. Γι' αυτό σας λέω ότι ή λογοτεχνία, ή τέχνη γενικά και οι άνθρώπιστικές έπιστῆμες είναι τό μόνο παυσίλυπο.

Πιστεύετε ότι ή χαρακτηριστική μυρωδιά τού χαρτιού θα χαθεί από τις μινής τών έπιόμενων γενών;

Δέν είμαι προφήτης. Άλλά βλέπω πός, παρά την πρόοδο της τεχνολογίας, όσοι διαβάζον σερτίνο άκόμα με τό τυπωμένο χαρτί, όχι νοσάλογικά, αλλά όργανικά. Δεν είναι πολλοί –άλλά και πότε ήταν. ▲▼

